

УДК 1(091).128

DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2023.4.4>**Титаренко Олена Юріївна**кандидат філологічних наук, професор,
професор кафедри англійської філологіїУкраїнського державного університету імені Михайла Драгоманова
вул. Пирогова, 9, Київ, Україна
orcid.org/0000-0001-8606-3253**ПРОБЛЕМА СМЕРТІ ТА БЕЗСМЕРТЯ У ФІЛОСОФСЬКОМУ ВЧЕННІ А. ЛАВЕЯ**

У даній статті О. Титаренко продовжує дослідження, започатковане філософом П. Нестеренком у 2021 р., щодо проблеми смерті та безсмертя у філософському вченні Антона Шандора ЛаВея, який розглядається автором як один з найбільших філософів людства від часів Аристотеля і до наших днів.

Дана публікація не є релігієзнавчою. Тому що науковиця О. Титаренко досліджує не релігію, а саме філософію А. ЛаВея. Це філософсько-антропологічне дослідження.

Мета статті – проаналізувати проблему смерті та безсмертя у філософському ученні А. ЛаВея.

Методи. Для досягнення мети дослідження, автором використані класичні філософські методи – аналіз, синтез та узагальнення.

Згідно з Вікіпедією, Антон Шандор ЛаВей – американський «письменник, музикант і сатаніст. Він був засновником Церкви Сатани і релігії сатанізму. Він є автором кількох книг, зокрема «Сатанинська Біблія», «Сатанинські ритуали», «Сатанинська відьма», «Записник диявола» та «Сатана говорить!». Крім того, він випустив три альбоми, включаючи *The Satanic Mass*, *Satan Takes a Holiday* і *Strange Music*. Він зіграв другорядну роль на екрані та працював технічним консультантом у фільмі 1975 року «Диявольський дощ», а також був ведучим і оповідачем у мондо-фільмі Ніка Бугаса 1989 року «Сцени смерті».

Дослідниця Титаренко не може повністю погодитися з цим визначенням, тому що Антон ЛаВей в першу чергу – це американський філософ, адже у широкому сенсі цього слова філософ, тобто людина, яка мислить та шукає істину. ЛаВей – мислитель.

Автор доходить **висновку**, що Антон Шандор ЛаВей – це один з найбільших філософів людства від часів Аристотеля і до наших днів.

Філософське вчення А. ЛаВея, яке викладене ним у його фундаментальній філософській праці «Сатанинська біблія» – це філософсько-антропологічний трактат, який можна порівняти з «Так казав Заратустра» Ф. Ніцше.

Проблема смерті та безсмертя у філософському вченні А. ЛаВея полягає в тому, що людина, як смертна істота, повинна в першу чергу любити життя та вчити себе і оточуючих людей життєлюбності та прав людини.

«Сатанинська біблія» ЛаВея на часі для українського суспільства. Українським філософам, психологам та іншим науковцям слід відкинути табу та почати проводити серйозні філософські дослідження філософії Антона ЛаВея і писати наукові статті, які будуть присвячені феномену сатанізму та нетрадиційним філософським уявленням про смерть і безсмертя особистості. Українські вчені, як і весь український народ, повинні вийти за межі лжеідеології так званого руського міра і стати відкритими до діалогу з американськими альтернативними релігіями та віруваннями, до яких і відноситься філософія А. ЛаВея.

Ключові слова: смерть, безсмертя, особистість, філософія, філософ, А. ЛаВей, П. Нестеренко.

Вступ. Дослідження ірраціональних проявів проблеми смерті та безсмертя у магії, окультизмі та на прикладі нетрадиційних релігійних учень в українській філософії розпочав у 2021 році ніжинський психолог та філософ П. Нестеренко у його фундаментальній науковій статті «Проблема смерті та безсмертя в деструктивних неорелігіях» [3].

П. Нестеренко досліджує уявлення про смерть та безсмертя у течіях світового сатанізму та приходять до цікавого висновку: «Всі три напрями сатанізму: традиційні дияволопоклонники, люциферіанці та реформовані дияволопоклонники – це неорелігії та неокульти, у яких є свої нетрадиційні уявлення про смерть та безсмертя особистості. Якщо в традиційному дияволопоклонництві ми знаходимо ідею безсмертя особистості та життя після смерті (сатаніст трансформується в демона, або в бісолюдину), то в люциферіанстві та реформованому дияволопоклонництві ми не знаходимо однозначної відповіді на питання чи можливе безсмертя особистості віруючого в Сатану. Допускається існування його сатаніста після смерті, але нема уточнення та конкретної відповіді наскільки це його збереже цілісність особистості сатаніста» [3, с. 60].

Дуже сміливий крок. Автор вперше провів таке глибинне та змістовне дослідження. До П. Нестеренка, лише В. Петрик [5] у своїй книзі в співавторстві намагався дослідити об'єктивно та неупереджено феномен сатанізму в Україні, але проблему смерті та безсмертя у світовому сатанізмі він дослідити не зміг.

Філософ Павло Нестеренко – першопроходець, який як титан Прометей, рухається до істини та відкидає стереотипи нашого часу і упередженість до філософських учень таких нетрадиційних релігійних неокультур як сатанізм та неоязичництво.

Ми не розглядаємо П. Нестеренка як першого науковця в Україні, який сповідує сатанізм. Він неодноразово говорив у соціальних мережах, що не є сатаністом, але він шукає альтернативні філософські концепції метафізичного буття та як філософ все життя знаходиться в пошуку істини і тому толерантний до Американської Церкви Сатани (всі релігії рівні, якщо вони захищають права людини, – це основна теза П. Нестеренка).

Фундаментальна філософська праця П. Нестеренка у співавторстві з С. Небогою «Новий заповіт Сатани» є предметом для аналізу як релігієзнавців, філософів, так і психологів.

Досліджуючи творчу спадщину П. Нестеренко (літ. псевдонім Любомир Богоявленський), ми почали цікавитися «Сатанинською біблією» А. ЛаВея. Спочатку ми вважали, що це лише «релігія» та «сектанство». Але детально її прочитавши та здійснивши аналіз прочитаного, ми зрозуміли, що «Сатанинська біблія» це лише невеликий відсоток про релігію, «Сатанинська біблія» ЛаВея – це про філософію, це філософська глибинна праця, яка має схожість, на наше бачення, з «Так казав Заратустра» Ф. Ніцше [4].

Дослідженням проблеми смерті та безсмертя в філософській праці Фрідріха Ніцше «Так казав Заратустра», займалася ніжинська науковиця Т. Кушерець, яка констатує у своїй науковій публікації, що «російсько-українська війна та підтримка російською православною церквою військової агресії рашистів проти мирної та незалежної України, роблять як ніколи важливим та актуальним дослідження проблеми смерті та безсмертя в творчій спадщині Ф. Ніцше, з метою пошуку ключових цінностей свободи та нових моральних орієнтирів для сучасного українського суспільства» [2, с. 100].

Ми можемо погодитися з автором. Дійсно, ганебна та цинічна підтримка керівництвом рпц жажливої, трагічної війни проти України, ставить актуальним дослідження проблеми смерті і безсмертя не лише в творчості Фрідріха Ніцше. Російська військова агресія та прикриття путіністами рпц, що їх підтримує у військових злочинах проти мирного народу України, робить важливим та необхідним філософське дослідження творчої спадщини Антона Шандора ЛаВея.

Мета статті – проаналізувати проблему смерті та безсмертя у філософському ученні А. ЛаВея.

Методи. Для досягнення мети дослідження, нами використані класичні філософські методи – аналіз, синтез та узагальнення.

Виклад основного матеріалу. Дана публікація не є релігієзнавчою. Тому що ми досліджуємо не релігію, а саме філософію А. ЛаВея. Це філософсько-антропологічне дослідження.

Згідно з Вікіпедією, Антон Шандор ЛаВей – американський «письменник, музикант і сатаніст. Він був засновником Церкви Сатани і релігії сатанізму. Він є автором кількох книг, зокрема «Сатанинська Біблія», «Сатанинські ритуали», «Сатанинська відьма», «Записник диявола»

та «Сатана говорить!» Крім того, він випустив три альбоми, включаючи The Satanic Mass, Satan Takes a Holiday і Strange Music. Він зіграв другорядну роль на екрані та працював технічним консультантом у фільмі 1975 року «Диявольський дощ», а також був ведучим і оповідачем у мондо-фільмі Ніка Бугаса 1989 року «Сцени смерті» [7].

Ми не можемо повністю погодитися з цим визначенням, Антон ЛаВей в першу чергу – це американський філософ, адже у широкому сенсі цього слова філософ – це та людина, яка мислить та шукає істину [1]. ЛаВей – мислитель.

Розмірковуючи про проблему смерті та безсмертя, А. ЛаВей говорить, що «людина знає, що рано чи пізно вона помре. Інші тварини при наближенні смерті відчувають її, але до цього моменту тварина навряд чи підозрює про свій вихід зі світу цього. І, навіть коли смерть поруч, вона не знає, що точно криється за останньою межею. Часто зазначається, що тварина приймає смерть милостиво, без страху і опору. Прекрасна концепція, вірна, проте, лише у випадках, коли смерть для тварини неминуча. Коли тварина хвора або поранена, вона боротиметься за своє життя до останньої краплі сили, що залишилася в ньому. Ця непереборна воля до життя дала б людині, якби вона була настільки «високо розвиненою», необхідний бойовий дух, якого вона так потребує для того, щоб вижити» [6].

Отже, для А. ЛаВея проблема смерті та безсмертя пов'язана з людським інтелектом. На відміну від тварин, людський індивід усвідомлює неминучість власної кончини і тому може філософствувати та осмислювати природу і суть смерті та безсмертя.

ЛаВей наголошує, що для того, щоб людина прожила довгий вік, вона повинна не здаватися і бажати жити довго. «Загальновідомий також той факт, що безліч людей помирає лише тому, що вони здаються і їм вже на все начхати. Це цілком зрозуміло, якщо людина хвора і на одужання в неї вже немає жодних шансів. Але часто це не є справжньою причиною смерті. Людина стала лінивою. Вона навчився обирати легкі шляхи. Навіть самогубство для багатьох стає менш відразливим, ніж інші гріхи. І звинувачувати в цьому слід лише релігію. Смерть у багатьох релігіях підноситься як велике духовне пробудження (звісно ж, для тих, хто приготувався до потойбіччя). Ця концепція дуже приваблива для тих, чиє життя не задовольняє їх, але тому ж, хто пізнав усі радощі, які може запропонувати життя, смерть бачиться якимсь великим та жахливим катаклізмом, страхом вищої інстанції. Так і має бути. І саме жага до життя дозволяє тілесній людині продовжувати життя після неминучої смерті її тілесної оболонки» [6].

Читаючи ці геніальні думки філософа Антона ЛаВея, хочеться сказати, що якби московський патріарх Кіріл (Гундяєв) та агресивні попи з рпц читали «Сатанинську біблію», то й війни не було б. Життя кожної людини – це найвища цінність і про це говорить ЛаВей. Філософія А. ЛаВея – це філософія життя. Якби путінська рф зробила «Сатанинську біблію» ЛаВея однією з традиційних священних книг для російської молоді, то тоді люди стали б добрішими та більш гуманними і не освячували б ядерну зброю та ракети проти мирних народів та незалежних країн.

Пояснюю рабську психологію частини населення Землі, А. ЛаВей говорить: «Східні містичні вірування вчать людину виховувати в собі опір будь-якому свідомому бажанню успіху для того, щоб згодом розчинитися у Всесвітньому Космічному Розумі, щоб уникнути всього, що приносить хороше, здорове самозадоволення або щире гордість за земні досягнення!

Цікаво відзначити, що райони, в яких процвітає цей тип віри, належать до тих, де матеріальні блага заробити не так легко. З цієї причини домінуючими релігіями мали стати і стали ті, які заохочують своїх послідовників зректися матеріальних цінностей і уникати використання ярликів, які надають певну частку значущості їх придбанням. Таким чином, люди наводяться до думки про те, що потрібно приймати своє жеребкування таким, яким воно є, неважливо, наскільки жалюгідним воно може виявитися» [6].

Читаючи дану цитату, просто з подивом починаєш дивуватися наскільки прозорливо та пророче А. ЛаВей писав, ніби бачив наш час та рашистів, які слухаючи путіна та рпц, і дійсно «приймають своє жеребкування таким, яким воно є» та йдуть як зомбі вбивати невинних українців та намагаються знищувати Україну.

За А. ЛаВеєм, послідовники тоталітарних релігій «утримували своїх послідовників у строю, пригнічуючи їх еґо. Примушуючи їх відчувати себе підлеглими, вони намагалися змусити їх усвідомити значущість Бога. Сатанізм заохочує своїх шанувальників розвивати хороше, сильне еґо, що дає їм самоповагу, необхідне для насущного існування в цьому житті. Якщо людина була задоволена життям протягом свого буття і боролася до кінця за своє земне існування, ніщо інше, як його еґо, відмовиться вмирати, навіть після згасання плоті, що містила його. Можна тільки захоплюватися маленькими дітьми за їхнє незгасне бажання життя. Наприклад, малюк відмовляється лягти в ліжку, коли довкола відбувається щось збуджуюче, і, будучи покладеним спати, вибирається з ліжечка, щоб не проґавити нічого цікавого. Це дитяче життєлюбність і дозволяє Сатаністу дивитися крізь завісу мороку та смерті та залишатися прив'язаним до землі» [6].

Можна погодитися з А. ЛаВеєм, адже філософія ЛаВея пропагує життєлюбність та протиставляє лавейський сатанізм як філософію добра невігластву та варварству жорстокого земного світу джунґлів.

Чи можливе безсмертя особистості у філософії ЛаВея? За українським дослідником феномену сатанізму та нетрадиційних релігійних вірувань П. Нестеренко, «безсмертя можливе через сильне еґо сатаніста, яке після біологічної кончини може залишитися існувати, але як саме, ніяких деталей ЛаВея не вказує у своєму сатанінському віровченні» [3].

Висновки. Отже, ми можемо прийти до сміливого висновку, що Антон Шандор ЛаВей – це один з найбільших філософів людства від часів Аристотеля і до наших днів.

Філософське вчення А. ЛаВея, яке викладене ним у його фундаментальній філософській праці «Сатанінська біблія» – це філософсько-антропологічний трактат, який можна порівняти з «Так казав Заратустра» Ф. Ніцше.

Проблема смерті та безсмертя у філософському вченні А. ЛаВея полягає в тому, що людина, як смертна істота, повинна в першу чергу любити життя та вчити себе і оточуючих людей життєлюбності та прав людини.

Ми переконані, що «Сатанінську біблію» слід вивчати молоді в школах та університетах не як релігійну, а як філософську працю для особистісного розвитку тих, хто вчиться.

Проблема смерті та безсмертя у філософському вченні А. ЛаВея полягає в тому, що сатанізм – це і є шлях до безсмертя людської особистості, сатанізм – це філософська категорія добра. З цим можна не погодитися, але всі українці та все людство повинні вчитися толерантності та захищати права людини.

«Сатанінська біблія» ЛаВея на часі для українського суспільства. Українським філософам, психологам та іншим науковцям слід відкинути Табу та почати проводити серйозні філософські дослідження філософії Антона ЛаВея і писати наукові статті, які будуть присвячені феномену сатанізму та нетрадиційним філософським уявленням про смерть і безсмертя особистості. Українські вчені, як і весь український народ, повинні вийти за межі лжеідеології так званого «руського міра» і стати відкритими до діалогу з американськими альтернативними релігіями та віруваннями, до яких і відноситься філософія А. ЛаВея.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вікіпедія Філософ. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Філософ> (дата звернення: 19.10.2023).
2. Кушерець Т. Проблема смерті та безсмертя в «Так казав Заратустра» Ф. Ніцше. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. Випуск 46*. 2023. С. 100–104. URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/46_2023/12.pdf (дата звернення: 12.06.2023).
3. Нестеренко П. Проблема смерті та безсмертя в деструктивних неорелігіях. *Knowledge. Education. Law. Management. № 4 (40)*. Fundacja Instytut Spraw Administracji Publicznej w Lublinie, 2021. Р. 55–62. URL: <http://kelmczasopisma.com/ua/viewpdf/6685> (дата звернення: 25.11.2021).
4. Ніцше Ф. Так казав Заратустра. Жадання влади. Пер. Онишко А., Таращук П. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2021. 352 с.
5. Петрик В. М. [та інші] Нетрадиційні релігійні та містичні культури України. Київ : РОСАВА, 2003. 336 с.

6. LaVey A. Sz. The Satanic Bible. URL: <http://gothicrichard.synthasite.com/resources/The%20Satanic%20Bible%20-%20Occultism,%20Satanism%20-%20Anton%20Lavey.pdf> (дата звернення: 11.04.2021).

7. Wikipedia Anton LaVey. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Anton_LaVey (дата звернення: 19.10.2023).

REFERENCES

1. Wikipedia Filozof [A Philosopher]. Retrieved from <https://uk.wikipedia.org/wiki/Філософ> [in Ukrainian].

2. Kusherets' T. (2023). Problema smerti ta bezsmertya v «Tak kazav Zaratustra» F. Nitshe [The problem of death and immortality in "Thus Spoke Zarathustra" by F. Nietzsche]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya filozofsk'ko-politologichni studiyi. Vypusk 46*. S. 100-104. Retrieved from http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/46_2023/12.pdf [in Ukrainian].

3. Nesterenko P. (2021). Problema smerti ta bezsmertya v destruktivnykh neorelihiyakh [The problem of death and immortality in destructive neo-religions]. *Knowledge. Education. Law. Management. № 4 (40)*. Fundacja Instytut Spraw Administracji Publicznej w Lublinie. P. 55–62. Retrieved from <http://kelmczasopisma.com/ua/viewpdf/6685> [in Ukrainian].

4. Nitshe F. (2021). Tak kazav Zaratustra. Zhadannya vлады [Thus spoke Zarathustra. The desire for power]. Per. Onyshko A., Tarashchuk P. Ternopil' : Navchal'na knyha – Bohdan. 352 p. [in Ukrainian].

5. Petryk V. M. [ta inshi]. (2003). Netradytsiyni relihiyni ta mistychni kul'ty Ukrayiny [Non-traditional religious and mystical cults of Ukraine]. Kyiv : ROSAVA. 336 p. [in Ukrainian].

6. LaVey A. Sz. The Satanic Bible. Retrieved from <http://gothicrichard.synthasite.com/resources/The%20Satanic%20Bible%20-%20Occultism,%20Satanism%20-%20Anton%20Lavey.pdf> [in English].

7. Wikipedia Anton LaVey. Retrieved from https://en.wikipedia.org/wiki/Anton_LaVey [in English].

Tytarenko Olena Yuriivna

Candidate of Philological Sciences, Professor,
Professor at the Department of English Philology
Mykhailo Dragomanov Ukrainian State University
9, Pyrogoва str., Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0001-8606-3253

THE PROBLEM OF DEATH AND IMMORTALITY IN THE PHILOSOPHICAL DOCTRINE OF A. LAVEY

In this article, O. Tytarenko continues the research started by the philosopher P. Nesterenko in 2021, regarding the problem of death and immortality in the philosophical teachings of Anton Sandor LaVey, who is considered by the author as one of the greatest philosophers of mankind from the time of Aristotle to the present day.

This publication is not religious. Because the scientist O. Tytarenko is not researching religion, but the philosophy of A. LaVey. This is a philosophical and anthropological study.

The purpose of the article is to analyze the problem of death and immortality in the philosophical teachings of A. LaVey.

Methods. To achieve the goal of the research, we used classical philosophical methods – analysis, synthesis and generalization.

According to Wikipedia, Anton Sandor LaVey is an American “writer, musician and Satanist. He was the founder of the Church of Satan and the religion of Satanism. He is the author of several books, including The Satanic Bible, The Satanic Rituals, The Satanic Witch, The Devil's Notebook, and Satan Speaks! In addition, he has released three albums, including The Satanic Mass, Satan Takes a Holiday, and Strange Music. He played a supporting role on screen and worked as a technical consultant on the 1975 film Devil's Rain, and was the host and narrator of Nick Bougas's 1989 mondo film Death Scenes.”

The researcher Tytarenko cannot fully agree with this definition, because Anton LaVey is primarily an American philosopher, because in the broadest sense of the word, a philosopher, that is, a person who thinks and seeks the truth. LaVey is a thinker.

*The author comes to **the conclusion** that Anton Sandor LaVey is one of the greatest philosophers of mankind from the time of Aristotle to the present day.*

A. LaVey's philosophical teaching, which he set forth in his fundamental philosophical work "The Satanic Bible" is a philosophical and anthropological treatise that can be compared with "Thus Spoke Zarathustra" by F. Nietzsche.

The problem of death and immortality in A. LaVey's philosophical teachings is that a person, as a mortal being, must first of all love life and teach himself and the people around him love of life and human rights.

LaVey's "Satanic Bible" is timely for Ukrainian society. Ukrainian philosophers, psychologists and other scientists should reject the Taboo and start conducting serious philosophical studies of the philosophy of Anton LaVey and write scientific articles that will be devoted to the phenomenon of Satanism and non-traditional philosophical ideas about the death and immortality of the individual. Ukrainian scientists, like the entire Ukrainian people, must go beyond the false ideology of the so-called "Russian world" and become open to dialogue with American alternative religions and beliefs, to which A. LaVey's philosophy belongs.

Key words: *death, immortality, personality, philosophy, a philosopher, A. LaVey, P. Nesterenko.*